

„Never Gets Old” – Glosar

Autor: Freie Altenarbeit Göttingen e.V. (FAGö)

Ageism-ul (discriminarea pe criterii de vârstă) în perspectiva asupra sexualității este destul de comun, furnizorii de servicii medicale și persoanele cu activitate educațională neavând adesea competențele necesare pentru a aborda sexualitatea, genul și diversitatea în rândul persoanelor în vârstă (Ezhova et al. 2020: 9–14). Stereotipurile rezultate din ageism pot fi interiorizate chiar de către persoanele vârstnice, ceea ce le poate afecta negativ bunăstarea (Flesia et al. 2023: 2, 11). De exemplu, stereotipul conform căruia persoanele în vârstă nu au sau nu ar trebui să aibă interes pentru sexualitate poate fi crezut chiar de acestea dacă profesioniștii din sănătate dau frecvent de înțeles acest lucru sau exprimă surprindere sau disconfort când apare subiectul. Pentru a îmbunătăți acest fapt, proiectul Never Gets Old își propune să promoveze, în rândul personalului medical și a persoanelor cu activitate educațională, o abordare incluzivă referitoare la sexualitate și diversitate, mai ales în ceea ce privește orientarea sexuală și identitatea de gen a adulților în vârstă. De asemenea, dorim să sprijinim persoanele în vârstă în solicitarea dreptului la servicii medicale de înaltă calitate. Proiectul urmărește includerea minorităților, cum ar fi, de exemplu, persoanele vârstnice lesbiene și gay, deoarece aceste grupuri se confruntă cu provocări suplimentare în accesarea unui sistem de sănătate incluziv, lipsit de discriminare (Ezhova et al. 2020: 14).

Cu scopul de a înțelege proiectul și a oferi acces facil la tematică, dorim să prezentăm un glosar scurt al termenilor utilizați frecvent în cadrul proiectului. Este important de menționat că aceste definiții sunt actuale și au fost preluate, dar pot evolua în timp și pot varia în funcție de înțelegerile individuale. Glosarele de referință folosite provin din manualul „LSBTIQ* and Age(ing)” (Zeyen et al. 2020: 222–226) și din articolul științific „An LGBT/Queer Glossary” (Chase and Ressler 2009).

Ageism (discriminarea pe criterii de vârstă)

Dezavantaje și discriminare sistematică pe baza vârstei percepute a unei persoane (indiferent dacă persoana este mai tânără sau mai în vârstă).

Bisexual

Persoană care este atrasă sexual și/sau romantic de două genuri. De exemplu, poate simți atracție față de bărbați și femei. Acest termen definește orientarea sexuală.

Cis

Provine din latină, însemnând „de aceeași parte”, în contrast cu „trans” – „dincolo/de cealaltă parte”. Este folosit uneori în fața cuvintelor „femeie” sau „bărbat” (cis-femeie, cis-bărbat) pentru a indica persoane care se identifică cu genul atribuit la naștere.

Asumarea (publică)/Coming-out

Describe decizia unei persoane LGBTIQ de a spune altora despre identitatea sa. De exemplu, un bărbat gay care spune cuiva pentru prima dată orientarea sexuală. Deoarece o persoană întâlnește constant oameni noi în diferite contexte, asumarea publică nu este un episod unic, ci repetitiv, depinzând de context și de preferințele personale. Astfel, această decizie de asumare se produce în mod repetat pe parcursul vieții și este un proces. De asemenea, se face distincția între coming out intern - acceptarea de sine, propriile dorințe și orientări - și extern - dezvăluirea acestui fapt celorlalți.

Diversitate

O persoană prezintă diferite caracteristici sociale. Aceste caracteristici include diferențe în ceea ce privește genul, etnia, dar și clasa socială, dizabilități, vârstă, orientare sexuală, identitate de gen. Când aceste caracteristici apar într-un grup sub mai multe variații, putem descrie acest fapt folosind termenul de diversitate. De exemplu, în cercetare, un studiu asupra sexualității este considerat mai divers atunci când este luată în considerare și homosexualitatea sau bisexualitatea decât dacă ar s-ar concentra doar asupra persoanelor heterosexuale.

Gay

Un bărbat care este atras romantic și/sau sexual doar de alți bărbați. Uneori este folosit ca termen umbrelă pentru persoanele LGBTIQ. A fost folosit și ca insultă homofobă, dar mulți bărbați gay l-au reappropriat cu o conotație pozitivă și îl folosesc cu încredere pentru a se descrie pe ei înșiși.

Exprimarea de gen

Describe modul în care oamenii își exprimă identitatea de gen. De exemplu, un bărbat trans ar putea fi deja conștient de identitatea sa la nivel intern, dar s-ar putea să nu o exprime încă la nivel extern. Această expresie este adesea realizată prin comportament și îmbrăcăminte asociate cu normele sociale ale unui anumit gen.

Identitate de gen

Sentimentul personal de apartenență la un gen. Aceasta poate fi genul înregistrat la naștere sau unul diferit. De exemplu, o persoană poate fi înregistrată drept de sex feminin în certificatul de naștere, dar mai târziu se poate identifica drept de sex masculin și, posibil, trece prin procesul birocratic de schimbare a documentelor oficiale sau urmează intervenții medicale.

Heteronormativitate

Presupunerea că heterosexualitatea este norma și că abaterile de la această normă sunt anormale și ciudate. Aceasta poate avea efecte sistemice dacă instituțiile sau indivizii iau în considerare doar persoanele heterosexuale și nevoile și reprezentările lor în luarea deciziilor. Acest lucru poate face alte orientări sexuale invizibile și generează o incluziune socială redusă a persoanelor care nu sunt heterosexuale. De exemplu, dacă un medic oferă consiliere privind sănătatea sexuală exclusiv persoanelor heterosexuale și nu și celor homosexuale, rezultând o asistență medicală suboptimă pentru acestea din urmă, acest lucru poate fi caracterizat drept heteronormativ.

Heterosexual

O persoană care este atrasă romantic și/sau sexual exclusiv de persoane de gen opus, de exemplu, o femeie atrasă exclusiv de bărbați.

Homofobie

Atitudini și/sau comportamente discriminatorii față de persoane homosexuale sau persoane despre care se presupune a fi homosexuale chiar și atunci când nu sunt. Aceasta include și devalorizarea atributelor asociate stereotipic cu indivizii homosexuali. De exemplu, un bărbat care adoptă un comportament considerat feminin după normele societății (de ex. își pictează unghiile) și care nu este homosexual poate fi de asemenea devalorizat, deoarece comportamentul feminin la bărbați este adesea un stereotip atribuit bărbaților gay. Așadar, homofobia limitează și libertatea de acțiune a persoanelor heterosexuale.

Homosexual

Cineva care este atras romantic și/sau sexual exclusiv de persoane de același gen. De exemplu, un bărbat atras exclusiv de alți bărbați se poate identifica drept homosexual și/sau gay, iar o femeie atrasă exclusiv de alte femei se poate identifica drept homosexuală și/sau mai specific drept lesbiană (Oxford University Press 2025).

Intersex

O persoană născută cu caracteristici reproductive sau anatomice care nu se potrivesc standardelor tipice de corp feminin sau masculin. Unele persoane utilizează „inter” sau alte identități de gen pentru a-și desemna propria identitate de gen, în timp ce alte persoane născute cu caracteristici intersexuale se identifică drept bărbat sau femeie, doar că anatomia lor este diferită.

Lesbiană

O femeie care este atrasă romantic și/sau sexual exclusiv de alte femei. Uneori utilizat drept insultă homofobă, dar multe femei lesbiene îl utilizează acum cu mândrie și îl folosesc pentru auto-descriere, dându-i o conotație pozitivă.

LGBTIQ

Acronim pentru „Lesbiană, Gay, Bisexual(ă), Transgender, Intersex, Queer/Questioning”.

Stres minoritar

Probleme de sănătate fizică și mintală care pot apărea din trăirea într-o societate ce discriminează minorități etnice, rasiale, sexuale și de gen, precum și alte categorii, cum ar fi persoanele cu dizabilități sau cele din clase sociale defavorizate. Există mai mulți factori care pot cauza stres minoritar. De exemplu: experiența prejudecăților, discriminării, hărțuirii sau violenței verbale și fizice, așteptarea sau trăirea respingerii de către ceilalți, ascunderea propriei identități și internalizarea atitudinilor negative din societate față de grupul de apartenență, ceea ce duce la o percepție negativă de sine. Expunerea crescută la acest stres duce la un risc mai mare de tulburări legate de stres și de sănătate mintală și fizică. Acest termen a fost folosit prima dată în 1995 de psihologul social Ilan H. Meyer (American Psychological Association 2023).

Non-binar

Se referă la autoidentificarea unei persoane care nu se aliniază separării convenționale și binare a genurilor în masculin și feminin. Aceasta desemnează o identitate de gen.

Pansexual

Persoane pentru care genul altei persoane nu joacă niciun rol în atracția lor sexuală și/sau romantică. Spre deosebire de o persoană bisexuală, care este atrasă de exemplu de bărbați și femei, persoanele pansexuale pot fi atrase și de persoane care utilizează alte identități de gen, precum „non-binar”.

Queer

Un termen pentru persoane care se abat de la normă din punct de vedere al orientării sexuale sau al identității de gen. Utilizat și de persoane care nu doresc să utilizeze o definiție fixă a propriei identități. Inițial, „queer” era un termen peiorativ și desemna „ciudat” sau „straniu”. Astăzi a fost preluat și revendicat într-un sens pozitiv, dar este important de menționat că multe persoane mai vârstnice din țările anglofone au experimentat termenul într-un context negativ și, drept urmare, nu se simt confortabil să îl utilizeze.

Questioning/În căutare (pune sub semnul întrebării)

O persoană care nu este încă sigură de orientarea sa sexuală sau de identitatea de gen și care se află într-un proces de descoperire și clarificare.

Sănătate sexuală

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) o definește astfel: „O stare de bunăstare fizică, emoțională, mintală și socială în raport cu sexualitatea; nu este doar absența bolii, disfuncției sau infirmității. Sănătatea sexuală necesită o abordare pozitivă și respectuoasă a sexualității și a relațiilor sexuale, precum și posibilitatea de a avea experiențe sexuale plăcute și sigure, lipsite de constrângere, discriminare și violență. Pentru ca sănătatea sexuală să fie atinsă și menținută, drepturile sexuale ale tuturor persoanelor trebuie respectate, protejate și realizate” (Organizația Mondială a Sănătății: OMS 2019).

Orientare sexuală

Un termen general pentru lesbiană, gay, bisexual(ă), heterosexual(ă) etc. Descrie tipul de persoane de care cineva este atras.

Drepturi sexuale

„Îndeplinirea sănătății sexuale este legată de (Organizația Mondială a Sănătății: OMS 2019) gradul de respectare, protejare și realizare a drepturilor omului. Drepturile sexuale includ anumite drepturi fundamentale ale omului, deja recunoscute în documente internaționale și regionale și în alte documente de consens, precum și în legile naționale. Drepturile esențiale realizării sănătății sexuale includ:

- dreptul la egalitate și nediscriminare;
- dreptul de a nu fi supus torturii și tratamentelor crude, inumane sau degradante;
- dreptul la viață privată;
- dreptul la cel mai înalt standard posibil de sănătate (inclusiv sănătate sexuală) și securitate socială;
- dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie și de a intra într-o căsătorie cu consimțământ liber și deplin și dreptul la egalitate la și după desfacerea căsătoriei;
- dreptul de a decide numărul și intervalul între copii;
- dreptul la informație și educație;
- dreptul la libertatea de opinie și expresie;
- dreptul la o cale de atac eficientă pentru încălcarea drepturilor fundamentale” (Organizația Mondială a Sănătății: OMS 2019).

Sexualitate

„Un aspect central al ființei umane de-a lungul vieții, care cuprinde sexul, identitățile și rolurile de gen, orientarea sexuală, erotismul, plăcerea, intimitatea și reproducerea. Sexualitatea este trăită și exprimată prin gânduri, fantezii, dorințe, credințe, atitudini, valori, comportamente, practici, roluri și relații. Deși sexualitatea poate include toate aceste dimensiuni, nu toate sunt întotdeauna experimentate sau exprimate. Sexualitatea este influențată de interacțiunea factorilor biologici, psihologici, sociali, economici, politici, culturali, legali, istorici, religioși și spirituali” (Organizația Mondială a Sănătății: OMS 2019).

Vârsta a treia

Perioada vieții cuprinsă între vârsta de mijloc (de obicei după ieșirea la pensie) și vârsta înaintată, când persoanele sunt încă active, de exemplu ca voluntari.

Transgender

O persoană care se identifică drept gen diferit de genul înscris la naștere. În unele cazuri, această persoană poate urma intervenții hormonale sau chirurgicale pentru a-și alinia corpul la identitatea de gen și a-și schimba documentele și numele oficial.

Transfobie

Atitudini și/sau comportamente discriminatorii față de persoane transgender sau față de persoane asumate a fi transgender chiar și atunci când nu sunt.

Referințe

- American Psychological Association. 2023. 'Minority Stress'. In *APA Dictionary of Psychology*. <https://dictionary.apa.org/>.
- Chase, Becca, and Paula Ressler. 2009. 'An LBGT/Queer Glossary'. *The English Journal* 98 (4): 23–24.
- Ezhova, I., L. Savidge, C. Bonnett, J. Cassidy, A. Okwuokei, and T. Dickinson. 2020. 'Barriers to Older Adults Seeking Sexual Health Advice and Treatment: A Scoping Review'. *International Journal of Nursing Studies* 107 (July):103566. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2020.103566>.
- Flesia, Luca, Merylin Monaro, Emmanuele A. Jannini, and Erika Limoncin. 2023. "'I'm Too Old for That": The Role of Ageism and Sexual Dysfunctional Beliefs in Sexual Health in a Sample of Heterosexual and LGB Older Adults: A Pilot Study'. *Healthcare* 11 (4): 459. <https://doi.org/10.3390/healthcare11040459>.
- Oxford University Press. 2025. 'Homosexual, n.' In *Oxford English Dictionary*. Oxford University Press. Oxford English Dictionary. <https://doi.org/10.1093/OED/8840068542>.
- World Health Organization: WHO. 2019. 'Sexual Health'. 27 August 2019. https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_2.
- Zeyen, Tamara-Louise, Regina Brunnett, Ralf Lottmann, and Mechthild Kiegelmann. 2020. *LSBTIQ* und Alter(n): ein Lehrbuch für Pflege und soziale Arbeit*. Soziale Arbeit auf einen Blick. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

